

Microhistòria italiana

Aquest cicle de conferències, celebrat a Bilbao entre els dies 30 de setembre i 4 d'octubre d'enguany, s'inscriu en el marc d'un projecte més ampli d'impuls de la història local al País Basc, recolzat fonamentalment per la Secció d'Història de la Societat d'Estudis Bascs, el Departament de Cultura de la Diputació Foral de Biscaia i el Departament d'Història Contemporània de la Universitat del País Basc. En el cas que ens ocupa es tracta d'una activitat organitzada pel Departament de Cultura de la Diputació Foral de Biscaia sota la direcció i la coordinació de Joseba Agirreazkuenaga i Mikel Urquijo, ambdós pertanyents al Departament d'Història Contemporània de la Universitat del País Basc.

Aquest cicle que comentem és el segon que s'organitza dedicat a l'anàlisi de la situació dels estudis històrics locals en un país concret fora de l'Estat espanyol. El 1990 es va iniciar aquesta experiència amb Anglaterra, i hi van participar: Ch. Phythian-Adams, Kate Tiller, Jeremy MacClancy, David Hey i Raphael Samuel. Aquest any li va tocar el torn a Itàlia. De fet, aquest país representa un dels millors laboratoris que es pot trobar pel seu propi procés de desenvolupament històric. Gaudeixen d'una tradició medieval en què destaca la «comuna» com a àmbit de relació i una tradició de petits Estats que són molt susceptibles de ser entesos dintre de l'àmbit local. A més, durant aquestes darreres dècades, un grup d'historiadors italians ha sabut introduir en els cercles acadèmics un corrent innovador i revitalitzador de les dimensions que engloba la història local, bo i obtenint per als seus investigadors grans èxits de difusió editorial. Tal vegada el millor exponent de la seva renovadora activitat sigui la revista *Quaderni Historici*, la qual ha sabut donar una forta empena als estudis històrics locals alhora que els ha conferit un elevat grau de qualitat i credibilitat.

La primera ponència («La història local en la historiografia italiana») va anar a càrrec del professor Fulvio de Giorgi, de la Universitat Catòlica del Sagrat Cor de Milà. Aquesta va ser una inter-

vençió de tipus general, que serviria de marc referencial per a la resta de conferències. Fou una ponència clara, ordenada i marcadament esquematitzada, fet que ajudava, per una banda, a copsar a grans trets l'evolució de la recerca històrica local a Itàlia però que, per l'altra, podia denotar una sensible arbitrarietat a l'hora d'establir una sèrie de classificacions (que esmentarem més endavant) d'una manera excessivament taxativa. De Giorgi va dividir la seva ponència en dues parts. En la primera s'examinava el desenvolupament dels estudis d'història local a Itàlia, en particular durant la segona postguerra. A partir de la consideració dels diferents plantejaments ideològics de la historiografia italiana (catòlica, marxista i liberal), ens mostrà l'interès i el desenvolupament de la història local per part de les historiografies marxista i catòlica i, per contra, el desinterès demostrat per la historiografia liberal, més atenta als problemes generals de l'Estat. La segona part prengué en consideració la influència que les ciències socials han exercit sobre la investigació històrica local italiana: etnologia (anys 50), sociologia (anys 60), antropologia (anys 70), urbanística (anys 80) i apuntà ja una incipient influència de l'ecologia en els recent encetats anys 90. La segona ponència, sens dubte la més interessant i polèmica, fou «Microhistòria i història social: quinze anys de treball», impartida per Giovanni Levi, actualment professor a la Universitat de Venècia. Dins del seu dens currículum en aquesta especialitat cal destacar la direcció de la revista *Quaderni Historici* i la codirecció de la col·lecció dedicada a microhistòria de l'editorial Einaudi. Malgrat el to un tant escèptic que s'endevinava en el fons de les seves declaracions (escepticisme en el sentit constructiu del terme: relativitat, dificultat de l'equilibri...), Levi va insistir sobretot en una idea bàsica: la distinció entre història local i microhistòria, i la dignificació i exaltació d'aquesta última respecte de la primera des del punt de vista científic. Això és, Levi creu que entre ambdues disciplines es planteja una diferència de naturalesa irreconciliable. Segons ell, la microhistòria parteix d'un plantejament purament científic i, per tant, no suposa cap tipus d'apropament sentimental. És aquesta una disciplina que estudia en un àmbit

local (a escala petita) una sèrie de fets i relacions per tal de verificar una hipòtesi general. Es tracta per tant d'un exercici de reducció i anàlisi de problemes generals. Ens adverteix, però, que molts cops s'ha utilitzat, com a tècnica de retòrica i persuasió, un exemple concret com a verificació d'una teoria general no verificada. Cal saber què es pot generalitzar i què no, per tal que la microanàlisi sigui procedent i representativa. Pel que fa al problema metodològic de la verificació, Levi advoca pel procediment analògic. Per a ell, la verificació analògica no està tant en la identitat dels elements en si (enfocament que s'ha usat abusivament en història local per definir coses iguals però amb matisos molt dispars), sinó més aviat en les relacions que s'hi estableixen. Aquest és el camí de la microhistòria. Conclou, doncs, expressant que cal arribar a l'anàlisi microscòpica per verificar les teories generals.

Per altra part, creu que la història local perd valor científic pel fort contingut sentimental que denota. Així doncs, es converteix en un estudi menys rigorós, encara que molt més bell i elegant (almenys en potència) que el propi de la microhistòria. A propòsit de la història local va denunciar també la tendència general a ser utilitzada com a legitimatora de la identitat diferencial de les petites o mitjanes comunitats. En paraules textuals: «Si la història local ha d'esdevenir merament una apologia dels nacionalismes jo ja me'n desdic.» Pel que fa a la resta de ponències, aquestes van girar a l'entorn de l'aplicació pràctica dels models definits a propòsit de la història local. Van ser, doncs, d'índole més empírica i descriptiva, però es va apuntar també el debat sobre la pertinència de l'utilatge teòric i metodològic alhora que es revelaren els problemes plantejats en el moment de la recerca. Les tres intervencions a les quals fem referència foren: «Altar, família, devoció. Microanàlisi, política i religió en el Piemont durant l'Antic Règim», d'Angelo Torre (Universitat de Palerm); «Microanàlisi, etnografia i història política: el cas de la república de Gènova entre els segles XVI i XVII», d'Osvaldo Raggio (Institut Universitari Europeu de Florència); i «Història de les ciutats italianes i de la legislació urbanística dels municipis medievals», de Francesca Bocchi (Universitat de Bolònia). Per acabar només voldríem expressar el nostre desig que el cicle previst per a l'any vinent assoleixi les cotes d'interès i seriositat demostrades en els dedicats a Itàlia i Anglaterra.

**Xavier Marcet
Ramon Sorribes**

LLIBRES

Gaspar FELIU i MONFORT: El funcionamiento del régimen señorial a l'Estat Moderno. L'exemple del Pla d'Urgell, Institut d'Estudis Ilerdencs, Lleida, 1990.

Fa temps Pierre Vilar apuntava la necessitat que hi havia d'acometre investigacions localitzades d'història agrària.¹ De l'avenç del panorama historiogràfic català dels darrers temps n'és una mostra el treball de Gaspar Feliu. Localitzat en una de les comarques de la Terra de Ponent, formant part de la Catalunya Nova, se'n presenta com un estudi d'història econòmica rural que pren com a temàtica global la detracció senyorial sobre la renda camperola. No cal dir que ens trobem davant d'un historiador de talla, del qual qui més qui menys coneixerà la trajectòria (un vaivé des del camp medievalístic al de la modernitat) i l'obra (força meritòria, pels seus treballs sobre temes d'economia tradicional, en sentit ampli, i d'altres sobre demografia, metrologia, comerç, moneda, preus i institucions financeres). El seu treball merescut el Premi Nicolau d'Oliver de l'Institut d'Estudis Catalans el 1980. No és la primera vegada que mediatitza una distància tan gran entre la confecció d'un treball de recerca i la seva edició, però tanmateix ens sorprèn, en aquest cas, la seva actualitat historiogràfica.² En la declaració inicial de principis (cap. I), l'autor configura l'estudi en tres parts: «En primer lloc, l'anàlisi dels drets i rendes feudals i senyorials; en segon lloc, els rendiments originats per aquest poder sobre la terra i els seus cultivadors; finalment, la situació d'aquests i llurs esforços per amorosir aquest jou o deslliurar-se'n.» Es tracta, però, més aviat de tres centres d'interès temàtic que de tres apartats estrictament delimitats. Les possibilitats i limitacions de les